

ERDÉLYI MUZEUM

AZ ERD. MUZEUM EGYLET IGAGZ. VÁLASZTMÁNYA MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

FINÁLY HENRIK,

M. K. EGYET. TANÁR, A MUZ. EGYL. TITKÁRA, A M. TUD. AKAD. L. T.

Megjelen havonként. **Deczomber 1.** Ára évenként 1 frt 15 kr.

Tartalom: Olvasóinknak. — Az Archaeologia az 1878-ki párisi közkiállításon. IV. — Ásvány- és földtani közlemények Erdélyből. Dr. Koch Antal.

Olvasóinknak.

Öt évi pályafutás után eljutottunk egy állomásra, a melyen, úti társaink egy része más társasághoz szegődvén, további útunkat megfogyatkozott számmal leszünk kénytelenek folytatni.

A legközelebről kezdődő 1879 év elején az „Erdélyi Muzeum“ nem lesz többé az erdélyi muzeum-egylet összességének, hanem csak az erdélyi muzeum-egylet történelmi szakosztályának közlönye, és ez által, noha külalakja ugyanaz marad, tartalma lényegesen meg fog változni. Jelen számunk hozza a legutolsó természettudományi közleményt, jövőre ily közleményeknek többé helyet nem adhatunk.

Miből fog tehát állani lapunk tartalma?

Az erdélyi muzeum-egylet, a mikor megalakult, zászlójára a „honismeretet“ írta, nem mint egyedüli célját tudományos törekvéseinek, hanem mint azt a főcélt, a mely felé irányulni fog az egylet összes működése. Magának a működésnek a szabály nem vetett más korlátozó határt, mint hogy vallásos és actualis politikára vonatkozó kérdések tárgyalását kizárta. Mindazonáltal sokkal csekélyebb számban jelentkeztek a működő erők, hogysem szükségessé válhatott volna oly részletes munkafelosztás, a melyben—a tudomány minden egyes ága külön munkakört, önálló képviselőt követelhetett vagy uyerhetett. Czélszerűnek mutatkozott mindössze két szakosztályt állítani fel, egyet az összes természettudományok számára, egy másikat mind azoknak a tudományágaknak a számára, a melyek nem sorakoznak az u. n. exact természettudományok közé, és ez utóbbit elnevezték történelmi szakosztálynak, nem azért, mint ha az ide foglalt tudományokat mind történelmi tudományoknak akarta volna tekinteni, hanem csupán annak a véletlen eset-

legnek a következtében, hogy a testületben éppen akkor a szoros értelemben vett történelmi tudományok művelői és kedvelői voltak nagyobb számmal, és nem akartak a szakosztálynak tulságosan hosszú címet adni. Hogy ez így volt, arról kétségbevonhatatlan bizonyosságot tesz a Brassai Sámuel szerkesztése alatt megjelent régi évkönyv tartalma, a melyben a természettudományi értekezéseken kívül nem csupán történelmi, hanem nyelvészeti, irodalomra vonatkozó, bölcsészeti dolgozatok is vannak, és csupán mivel történetesen abban az időben nem lett beadva, nincs benne jogtudományi dolgozat.

Láthatni ebből, hogy ha a most ujjaalakított szakosztály címét a maga teljességében akarnók kifejezni, azt kellene mondanunk, hogy e szakosztály: bölcsészeti, jog-, nyelv- és történettudományi szakosztály.

És e szakosztálynak lesz ezentúl közlönye az erdélyi muzeum.

Mint ilyen, folyóiratunk külső megjelenésében csak annyiban fog változni, hogy 1879 január 1-jétől fogva az évenként megjeleendő 10 szám többé nem egy, hanem két ívnyi terjedelmű lesz, tehát egy év alatt husz ívnyi közleményt fog hozni. Ellenben az évkönyvi füzetek egyelőre megszűnnek.

Az erdélyi muzeum-egylet t. cz. tagjai a folyóiratot mint egyleti kiadványt ezentúl is ingyen kapják, és csupán a kézbesítés költségei fedezésére fognak évenként 20 krt fizetni, a mely az egyleti titkárhoz lesz beküldendő. E 20 kr. beküldése egyszerismind megrendelés gyanánt is szolgálván, figyelmeztetjük a t. cz. tagokat, hogy csak is megrendelésre küldjük meg e lapot.

Az egyleten kívül álló személyek a folyóiraatra évenként 1 frt 15 krral előfizethetnek. Az előfizetési díj a szerkesztőhöz küldendő bé.

A szakosztály egyelőre jónak látta a szerkesztő személyében változtatást nem eszközölni; az erdélyi muzeumot tehát jövőre is Finály Henrik egyleti titkár fogja szerkeszteni.

Legyen szabad ez alkalommal egynehány szóval körvonalozni a szakosztály jövőbeli működésének tervvázlatát is.

A szakosztály a maga alakuló gyűlésén azt határozta, hogy havonként két rendes ülést tart, még pedig minden hónap második és negyedik hétfőjén. Ez ülések helyisége egyelőre az igazgató választmány gyűlésterme a könyvtárnok dolgozó helyiségében; mindig este 6 órakor kezdődnek, és a lehetőségig a helyi lapokban mindig előre fognak kihirdettetni; külön meghívókat a szakosztályi tagok nem kapnak.

A szakosztály ülései anynyiban nyilvánosak, hogy azokon kivétel nélkül minden tisztességes ember mint hallgató megjelenhet.

A ki a szakosztály ülésén valami tudományos tárgyat előadni, vagy valamely kérdést vita vagy eszmecsere tárgyává tenni kíván, köteles a tárgyat vagy kérdést a szakosztály elnökének (Finály Henrik tanár és egyl. titkár) az ülés napirendje meghatározása érdekében, előlegesen bejelenteni.

Igy előleges bejelentés után nem tagok is tarthatnak előadásokat; özszeütközés esetében azonban a tagnak elsősége van.

Előadás vagy vitatkozás tárgya lehet:

A) Kidolgozott értekezés felolvasása a bölcsészet és bölcsészettörténelem, a nyelvtudomány és irodalomtörténelem, az elméleti jogtudomány és jogbölcsészet, az államtudomány, statistika és nemzetgazdaságtan, a neveléstan, a társadalmi tudomány, s történelem, a történelem özszes segédtudományai, és az elősorolt valamenynyi tudomány fejlődéstörténelme és régészete köréből.

B) A tudományos irodalom termékei ismertetése.

C) Művészeti és régészeti tárgyak és más történelmi vagy irodalmi emlékek bémutatása, ismertetése és értelmezése.

D) Az elősorolt tudományokra vonatkozó kérdések, illetőleg feladványok feltevése és megvítatása.

E) Esetleg rendezendő nyilvános népszerű előadások előkészítése és rendezése.

A szakosztály üléseiről rövid tudósítás mindig fog megjelenni a szakosztály közlönyében. Arról, hogy valamely felolvasott értekezés, vagy utólagosan kidolgozott előadás kiadandó-e a közlönyben vagy sem, a szerkesztő egy esetről esetre melléje kínevezendő szakbizottsággal együtt fog határozni. E határozat ellen nyitva áll a felebbezés a szakosztály teljes üléséhez.

Látni való, hogy itt elég tág tér nyílik a tudományos működésre, és hogy az a kifogás, hogy valaki nem kap magának helyet a megállított keretben, nem állhat meg. Nem bocsátkozunk itt annak a fejtegetésébe, hogy mért és mennyire hivatása és erkölcsi kötelessége a kedvező körülmények szerencsés találkozására által Kolozvárt egybegyűlt tudományos erőknél itt egy tudományt mivelő és terjesztő központot teremteni, e központot szorgalmas és komoly működéssel kellő tekintélyre emelni, és e fektintélyt fentartani. A ki nem érzi, azt mi úgy se fogjuk meggyőzni. De a kik érzik, azokat tiszteletteljesen kérjük, csatlakozzanak hozzánk, fogjanak kezét velünk, és működjenek közre a kívánatos és kétségen kívül nemes cél megvalósítására. A szellemi tér olyan, mint az emlékező tehetség, soha se szűkül meg, hanem mentől többen gyűlnek oda, annál több számára

nyilik hely. A valódi tudományos közreműködés közben a gyengébb és fejlődő tehetséget nem nyomja el, nem öli meg a vele szövetkezett nagyobb és fejlettebb erő, hanem támogatja és növeli, és ez az az egyetlen társas működés, a melyben a vezérlő intézők tulnyomó befolyása nem homályosítja el a közmunkás és napszámos érdemét, és a melyben mindenki, a legkisebb is, bizton számíthat az őt méltán megillető elismerésre.

Nincs tehát indokolt kifogás, a melylyel valaki az e tettelettől távol maradását elvileg menthetné. Csupán személyes és egyéni külön nézet a bírálaton kívül esik. Nekünk az a meggyőződésünk, hogy helyes irányban működve, oly vidéki társulat, mint a milyennek közlönyévé fog muzeumunk az új év kezdetétől fogva válni, nem csak nem kénytelen szükségképpen ellenséges állásba helyhezkedni a fővárosban nagyobb szabású működési körrel fennálló akadémiai szakosztályokkal, történelmi és irodalmi társaságokkal, hanem ellenkezőleg, a mint már másutt is ismételve volt alkalmunk kifejtetni, növeli és emeli azok tekintélyét, barátságos indulatu versenyével fokozza és élénkíti munkásságukat, saját területén érdeket keltvén a tudománnyal foglalkozás iránt, kiebb tolja a tudomány birodalmának határait; saját sikeres működésével pedig könnyíti a tudományos feladatok megoldását, a nagy szabású tudományos vállalatok kivételét, vívmányaival gazdagítja a nemzeti tudományosság alap-tőkáját, és keblében termékeny talajt nyújt új tehetségek meggyökerezésének és megerősödésének.

Ezek azok az indokok, a melyek előttünk kívánatossá tesz, hogy csatlakozzék a szakosztályhoz mindenki, a ki bár mi távolról érdeklődik működése iránt, és a mely bátorságot ad arra, hogy minden barátját a szakosztály munkakörébe felvett tudománynak a csatlakozásra tiszteletteljesen felszólítsunk.

A hazai időszaki sajtó közlönyeinek tisztelt szerkesztősegei pedig nagyon el fognak kötelezni, ha jelen felhívásunkat legalább kivonatilag ismertetni nem fognak terhelteni.

Az Archaeologia az 1878-ki párisi közkiállításon.

IV.

Ez a Basilewski gyűjtemény három osztályból áll, ugymint a) mázas kőedény és zománcművek, b) ötvös munkák, c) műfaragások.

A két első szekrény kivált olasz majolikának van szánva, és mutatványokat tartalmaz minden némileg ismert gyár készítményeiből. Főleg Faenza, Rimini, Chaffaglio, Urbino, Gubbio,